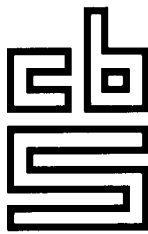

Conjunctuurbericht

Productie

Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie was in maart, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, bijna 3% lager dan in februari. De stijging van de productie in januari en februari werd hiermee in maart niet voortgezet. In het eerste kwartaal van 1992 was het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie iets groter dan in dezelfde periode van 1991. In figuur 1 is de ontwikkeling van de groei van het produktievolume weergegeven als de procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde. Hierbij is dit gemiddelde steeds geplaatst aan het eind van de periode. Na een dieptepunt in 1983, toen het produktievolume daalde, is de industriële bedrijvigheid steeds toegenomen. Vanaf begin 1988 tot eind 1990 was de groei betrekkelijk stabiel en hoog. Daarna is een duidelijke vertraging van de groei waarneembaar.

Bruto binnenlands product

Volgens een eerste voorlopige raming van de *Kwartaalrekeningen* van het CBS, lag het voor prijsveranderingen gecorrigeerde bruto binnenlands product (bbp) tegen marktprijzen in het eerste kwartaal van dit jaar 3,4% hoger dan in dezelfde periode van vorig jaar. Deze relatief hoge groei (zie figuur 2) kan gedeeltelijk worden toegeschreven aan factoren die voor een beoordeling van de conjunctuur minder relevant zijn. Op de eerste plaats betreft dit de weersomstandigheden, waardoor met name in de bouw meer gewerkt kon worden dan vorig jaar. Daarnaast telde het eerste kwartaal van dit jaar één kalenderdag (en tevens werkdag) meer dan het eerste kwartaal van vorig jaar. Het gezamenlijk effect van deze twee factoren kan ruw becijferd worden op een bbp-groei van 1 à 2%.

Consumptie

Volgens het *Consumenten Conjunctuuronderzoek* is het vertrouwen van de consument in de ontwikkeling van de economie in mei ten opzichte van april iets gestegen (zie figuur 3). Op de vijf vragen die aan de indicator ten grondslag liggen, werden in mei per saldo 14% meer negatieve dan positieve antwoorden gegeven. In april bedroeg dit saldo 16%. Het negatieve saldo is volledig toe te schrijven aan de beantwoording van de twee vragen naar de algemeen economische toestand. Uit deze vragen resulteert de index van

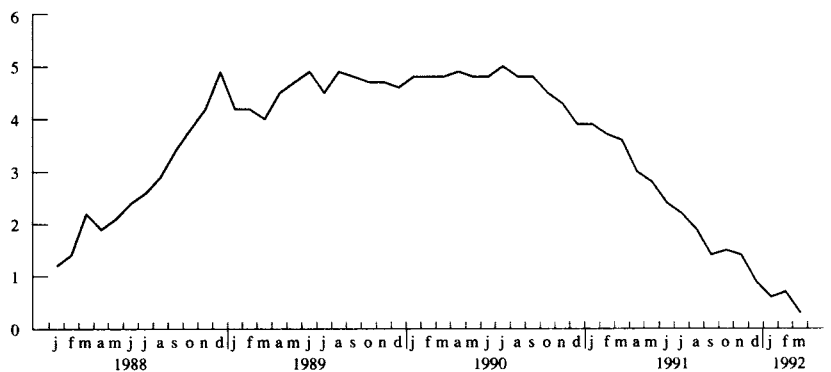
het economische klimaat. De beantwoording van de twee vragen naar de eigen financiële situatie van de consumenten en de vraag of de tijd gunstig is om grote aankopen te doen, leverde in mei een klein positief saldo op. De beantwoording van deze drie vragen wordt samengevat in de index van de koopbereidheid.

Buitenland

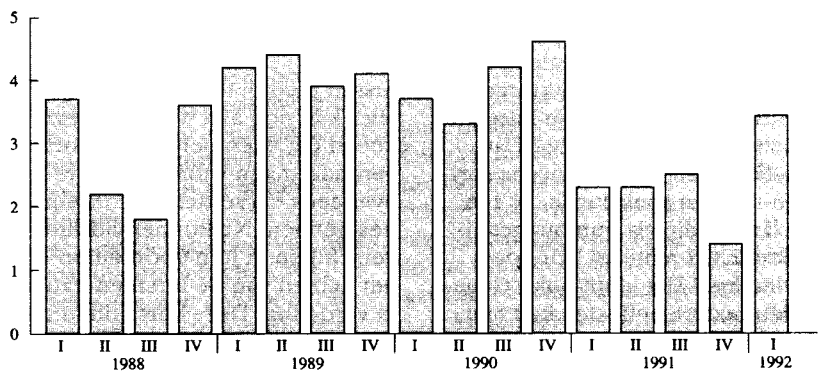
Investerings

Het volume van de bruto investeringen in vaste activa door bedrijven en overheid te zamen was in Neder-

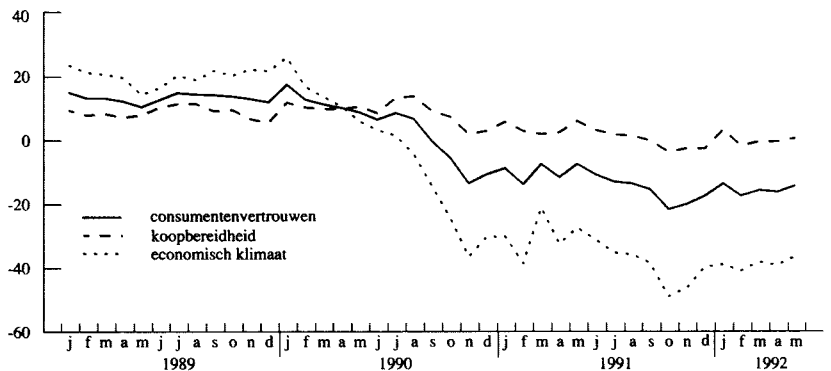
Figuur 1. Productie industrie (volume; procentuele jaarmutataties van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde)

Figuur 2. Bruto binnenlands product (volume tegen marktprijzen; procentuele kwartaalmutataties t.o.v. voorgaand jaar)

Figuur 3. Consumentenvertrouwen (saldo van positieve en negatieve antwoorden als % van het totaal)

land in 1991 vrijwel even groot als in 1990 (zie figuur 4). In 1990 was er ten opzichte van 1989 nog een groei van 4%. Voor alle in de figuur opgenomen landen geldt dat de investeringsgroei in 1991 lager was dan in 1990. In de Bondsrepubliek Duitsland (BRD) en Japan was de groei in beide jaren positief, in het VK en de VS in beide jaren negatief. Ook over een wat langere periode bezien (vanaf 1988, zie figuur) is met uitzondering van de BRD een dalende tendens van de groei van het investeringsvolume zichtbaar. In de BRD was de groei in de laatste

twee jaren juist hoger dan in de voorgaande jaren.

Rente

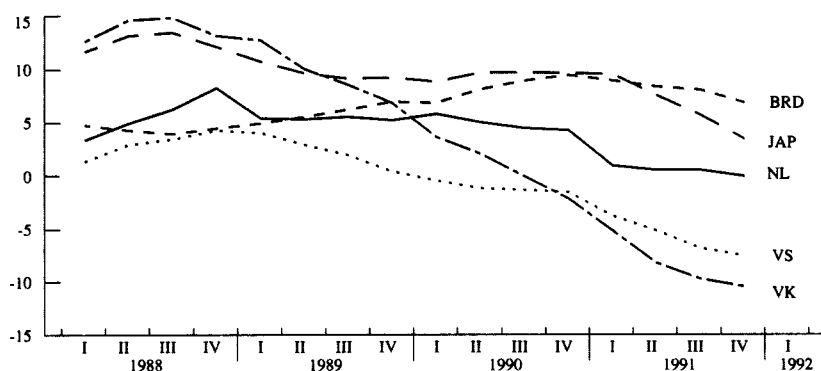
Het rendement op staatsobligaties (indicator voor de lange rente) lag in Nederland in het eerste kwartaal van dit jaar op een gemiddeld niveau van 8,4%. Dit is iets lager dan de gemiddelde rente in 1991 en 1990, maar duidelijk hoger dan in 1989 en 1988. Dit rentebeeld is zowel qua ontwikkeling als qua niveau vrijwel identiek met dat in de BRD (zie figuur 5). In Japan toont de ontwikkeling van de rente globaal eenzelfde

verloop; het renteniveau lag in de periode 1988-1990 echter steeds zo'n 2% onder dat van de BRD en Nederland. In de loop van 1991 en de eerste maanden van dit jaar is het rente-ecart tussen enerzijds de BRD en Nederland en anderzijds Japan opgelopen tot ongeveer 3%. De figuur illustreert dat de rente in de VS en het VK in de beschreven periode betrekkelijk stabiel en, in vergelijking met de andere landen, hoog was.

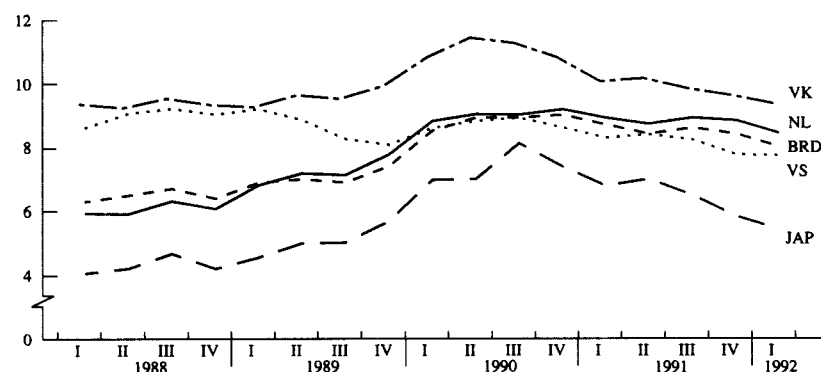
Productie industrie

Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie in het eerste kwartaal van dit jaar was iets groter dan in hetzelfde tijdvak een jaar eerder. Over 1991 als geheel kwam de groei van het produktievolume uit op 1%. Binnen de industriële bedrijfsklassen was in de eerste drie maanden van dit jaar de groei ten opzichte van dezelfde periode van 1991 met 5% het sterkst in de hout- en bouwmaterialenindustrie, zie figuur 6. Deze relatief forse groei hangt mede samen met de hoge groeicijfers voor de bouwnijverheid in het eerste kwartaal van dit jaar. Over 1991 als geheel kende de hout- en bouwmaterialenindustrie een afnemende van het produktievolume van 1%. Ook voor de papier- en grafische industrie en de chemische industrie werd voor het eerste kwartaal een groei van de productie gemeten (resp. 3% en 2%). De stijgingspercentages overtreffen de groeicijfers voor deze bedrijfsklassen over 1991 als geheel. De bedrijvigheid in de voedings- en genotmiddelenindustrie en in de metaalnijverheid lag in het eerste kwartaal van 1992 op nagenoeg hetzelfde niveau als in de overeenkomstige periode een jaar eerder. Gemeten naar het aandeel in de toegevoegde waarde (40%) is de metaalindustrie de grootste industriële bedrijfsklasse. In de laatste vijf jaar liep de ontwikkeling in de metaalindustrie vrijwel parallel met die van de industrie als totaal; in 1986 en 1987 bleef de groei daarbij achter. De bedrijvigheid in de textiel-, kleding- en lederindustrie kende in de eerste drie maanden van dit jaar de sterkste afnemende ten opzichte van dezelfde periode van vorig jaar.

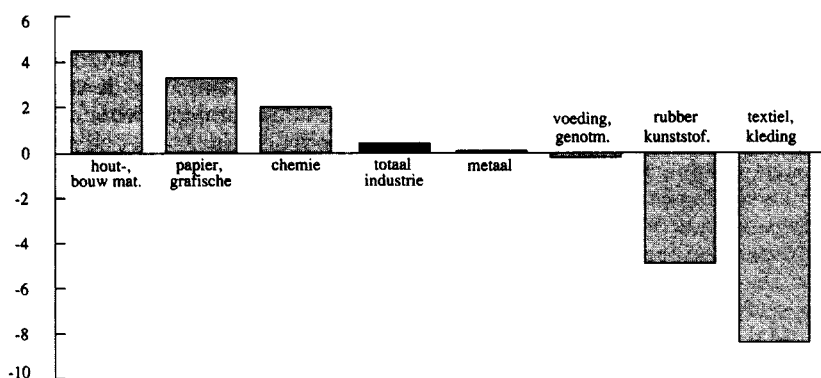
Figuur 4. Bruto investeringen in vaste activa (volume; procentuele jaarmutaties van het voortschrijdend 4-kwartaalsgemiddelde)

Figuur 5. Lange-termijnrente (in procenten)

Figuur 6. Productie industrie per bedrijfsklasse (volume; procentuele mutatie eerste kwartaal 1992 t.o.v. eerste kwartaal 1991)

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 5-92, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.